

Rozdział 7. Publiczne bazy orzeczeń sądowych

1. Dlaczego należy udostępniać orzeczenia sądowe (Anna Zalesińska).

Podstaw publikacji orzeczeń sądowych należy szukać w jednym z podstawowych praw jednostki, będącym jednocześnie fundamentalną gwarancją praworządności, tj. prawie do sądu. Idei tej podporządkowany jest ogół regulacji prawnych, a także sama struktura wymiaru sprawiedliwości. Historycznie proces kształtowania się prawa do sądu pozostaje w ścisłym związku z kształtowaniem się praw i wolności człowieka, a przede wszystkim z dążeniem do stworzenia skutecznych środków służących ich ochronie. Na gruncie obecnie obowiązującej *Konstytucji RP* prawo do sądu zostało wyrażone w art. 45, który stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Można je również wyinterpretować z art. 2 Konstytucji, wyrażającego zasadę demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, które zapewnia jednostce ochronę praw i wolności przed wszelkimi nadużyciami władzy przez organy publiczne, jak również przed bezprawną ingerencją przez inne podmioty¹. W demokratycznym państwie prawnym ta gwarancja sądowej ochrony przed nadużyciem władzy spełnia dwie scalone ze sobą funkcje, tj. chroni podmiotowe prawa jednostki i wiąże wszystkie władze publiczne w podporządkowaniu prawu, określając kompetencje, formy oraz tryb działania².

Prawo do sądu obliguje ustawodawcę do urzeczywistniania go w stanowionych ustawach, a także do takiego kształtowania procedur sądowych, aby w sposób optymalny zapewniały rozpatrzenie sprawy na zasadach określonych w art. 45 ust. 1. Skutkiem realizacji tego prawa jest ponadto obowiązek permanentnej kontroli przepisów z punktu widzenia satysfakcjonujących warunków do realizacji prawa do sądu, a także tworzenia warunków prawnych i organizacyjnych zapewniających sprawne wykonywanie kompe-

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 1997 r., sygn. akt K 21/96, OTK ZU z 1997 r., nr 2, poz. 23.

² Por. Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (ogólna charakterystyka)*, „Państwo i Prawo”, Nr 11-12, 1997, s. 88.

tencji przez władze ustawodawcze, wykonawcze i sądownicze, jak również zobowiązanie sądów do należytej troski o efektywność postępowania³.

W orzecznictwie⁴ przyjmuje się, że na konstytucyjne prawo do sądu składają się w szczególności następujące uprawnienia przysługujące jednostce:

1. *prawo dostępu do sądu, rozumiane jako prawo wszczęcia procedury przed niezależnym, niezawisłym i bezstronnym sądem,*
2. *prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności,*
3. *prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd.*

Publikacja orzeczeń sądów powszechnych czyni zadość postulatowi jawności postępowania, stając się przy tym nieocenionym źródłem wiedzy dla każdego obywatela, a także narzędziem umożliwiającym efektywną kontrolę społeczną legalności przebiegu postępowania oraz słuszności wydanych rozstrzygnięć. Co więcej, zestawienie modelu indywidualnego i konkretnego z abstrakcyjnie ukształtowanym wzorcem na tle podobnych stanów faktycznych umożliwia kształtowanie stosunków prawnych zgodnie z powszechnie przyjętą interpretacją przepisów prawnych. W efekcie informacja ta umożliwia kalkulację ryzyka jeszcze na etapie postępowania przesądowego, co w konsekwencji zapewnia redukcję zbędnych kosztów. Wśród niewątpliwych korzyści tak zbudowanego modelu można docelowo wyróżnić także ujednoczenie orzecznictwa, co stanowi jeden z gwarantów zapewniających pewność obrotu, oraz kształtowanie dojrzałej kultury prawnej wśród obywateli.

W dobie społeczeństwa informacyjnego, na potrzeby publikacji orzeczeń sądowych, istotnym jest zapewnienie efektywnego wykorzystaniu elektronicznych kanałów komunikacji, w tym dedykowanych do tego celu portali. Model ten kreuje zupełnie nowe narzędzie wspierające funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w obszarze tzw. elektronicznego rządu.

Portal – witryna internetowa o charakterze komercyjnym, udostępniająca indywidualnym użytkownikom różnorodne informacje i usługi.

2. Publikacja orzeczeń polskich sądów w świetle obowiązujących przepisów (Anna Zalesińska).

Zgodnie z obecnie obowiązującą praktyką znakomita większość orzeczeń sądów nie jest w żaden sposób publikowana. Tylko nieliczne rozstrzygnięcia naczelných orga-

³ *Ibidem.*, s. 93 i n.

⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 09 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97, OTK z 1998, nr 4, poz. 50.

nów wymiaru sprawiedliwości są umieszczane w specjalnych publikatorach, bądź udostępniane przy wykorzystaniu sieci teleinformatycznych w publicznych lub komercyjnych bazach danych. Zanim zostanie omówiona specyfika najistotniejszych portali dostępowych, zarówno w zakresie dotyczącym orzeczeń sądów polskich, jak i zagranicznych, koniecznym jest przybliżenie regulacji prawnych stanowiących podstawę normatywną ich funkcjonowania.

W świetle obecnie obowiązujących przepisów obywatele mogą zapoznać się z treścią orzeczeń sądów, korzystając z następujących możliwości:

- a) uczestnicząc osobiście w publicznym ogłoszeniu sentencji wyroku,*
- b) korzystając z przepisów regulujących dostęp do informacji publicznej,*
- c) w oparciu o przepisy regulujące organizację pracy sądów,*
- d) za pośrednictwem publikatorów i portali dostępowych (ograniczony zakres przedmiotowy).*

2.1. Ogłoszenie wyroku.

Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę (art. 323 k.p.c.). W wyjątkowych przypadkach dopuszczalne jest odroczenie ogłoszenia wyroku na czas do dwóch tygodni. Ocena, czy sprawa jest zawila, należy do sądu orzekającego i nie podlega żadnej kontroli. Ogłoszenie wyroku odbywa się w obecności publiczności. W znaczeniu prawnoprocesowym wyrok podlegający ogłoszeniu, a nie ogłoszony, jest wyrokiem nieistniejącym⁵. Ogłoszenie wyroku następuje przez odczytanie sentencji. Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia, może jednak tego zaniechać, jeżeli sprawa była rozpoznawana przy drzwiach zamkniętych, co ma miejsce, gdy publiczne rozpoznanie sprawy zagraża porządkowi publicznemu lub moralności, jeżeli mogą być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych, a także w przypadku, gdy sąd orzekający przychylił się do wniosku strony (art. 153 k.p.c.). Z punktu widzenia realizacji celów uzasadniających publikację orzeczeń sądowych taka forma zapewnia stosunkową niską efektywność i w żadnym wypadku nie gwarantuje realnego dostępu dla każdego obywatela.

2.2. Orzeczenie sądu jako informacja publiczna.

Dostęp do informacji stanowi niezwykle istotny komponent społeczeństwa obywatelskiego, a jego prawnym odzwierciedleniem jest art. 61 Konstytucji RP, gwarantujący każdemu obywatelowi prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy

⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2005 r., sygn. akt I CK 298 /05, OSNIC nr 9, poz. 152.

publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Rozwinięciem tego prawa są postanowienia Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.). W doktrynie oraz judykaturze przyjęło się, aby pod pojęciem „informacja publiczna” rozumieć każdą wiadomość wytworzoną lub odnoszącą się do władz publicznych⁶, co niewątpliwie swoim zakresem przedmiotowym obejmuje także orzeczenia sądowe. Zagadnienie to zostało co prawda szeroko omówione w rozdziale IV podręcznika, to jednak, odnosząc zagadnienie dostępu do informacji publicznej do kwestii udostępniania orzeczeń sądowych, warto raz jeszcze przypomnieć, że we wniosku składanym w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej nie trzeba wykazywać interesu prawnego, a w przypadku jego pozytywnego rozpatrzenia obywatel otrzymuje treść orzeczenia po jego uprzedniej anonimizacji. Oczywiście dostęp może zostać ograniczony z uwagi na wskazane w treści ustawy okoliczności.

Analogicznie jak w przypadku uczestnictwa w rozprawie taka forma udostępniania orzecznictwa jest dalece niewystarczająca, gdyż umożliwia jedynie zapoznanie się z wybranymi rozstrzygnięciami danego sądu i to tylko w takim wypadku, gdy obywatel posiada wystarczający zasób informacji, aby dokonać weryfikacji i wskazać konkretne interesujące go sprawy.

2.3. Dostęp do orzeczeń w oparciu o przepisy regulujące procedowanie sądów

W przeciwieństwie do przepisów regulujących udostępnianie informacji publicznej, udostępnianie orzeczeń sądowych w oparciu o procedury wynikające z przepisów ustaw ustrojowych, właściwych kodeksów oraz regulamin, wymagają wykazania interesu prawnego wnioskodawcy, stąd też marginalne znaczenie tej formy rozpowszechniania z punktu widzenia interesu społecznego.

Zainteresowanych tą tematyką odsyłam do przepisów poszczególnych procedur oraz aktów prawnych regulujących wewnętrzne funkcjonowanie sądów:

- a) Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.),
- b) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.),
- c) Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.),
- d) Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.),

⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25.3.2003 r., sygn. akt II SA 4559/02, niepubl.

- e) Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 152, poz. 1269 ze zm.),
- f) Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249 ze zm.),
- g) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 września 2003 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1646 ze zm.)

3. Portale internetowe udostępniające orzecznictwo sądów polskich (Anna Zalesińska, Piotr Rodziewicz)

3.1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych (Anna Zalesińska)

3.1.1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy jest naczelnym organem władzy sądowniczej w Polsce powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, a także przez podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne. Orzecznictwo Sądu Najwyższego odgrywa istotną rolę dla praktyki i stosowania prawa. Na stronie internetowej dedykowanej temu organowi (www.sn.pl) w zakładce „Historia” można znaleźć najważniejsze fakty związane z ewolucją polskiego systemu sądownictwa ze szczególnym uwzględnieniem ewolucji sądu kasacyjnego. Nadto w zakładkach „Organizacja” oraz „Podstawa Prawna” można znaleźć odpowiednio: informacje na temat składu osobowego Sądu Najwyższego, a także tekst ustawy regulującej zasady funkcjonowania tego organu, regulamin określający jego wewnętrzną organizację, jak również wyciąg z Konstytucji RP.

Strona internetowa poświęcona Sądowi Najwyższemu znajduje się pod adresem www.sn.pl.

Niektóre orzeczenia Sądu Najwyższego o fundamentalnym znaczeniu dla kształtowania się linii orzeczniczej są publikowane w specjalnych zbiorach urzędowych, które obecnie znaleźć można pod następującymi tytułami:

- a) *Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna (OSNIC),*
- b) *Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Izba Wojskowa (OSNKW),*
- c) *Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (OSNP).*

Orzecznictwo Sądu Najwyższego można odnaleźć na stronie internetowej www.sn.pl w następujących działach:

1. w zakładce „Orzecznictwo, studia, analizy” w dziale „Najważniejsze bieżące orzecznictwo”. W tej rubryce zamieszczane są wszystkie uchwały Sądu Najwyższego, a także węzłowe orzeczenia poszczególnych izb, tj. Izby Cywilnej, Izby Karnej oraz Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, a także Izby Wojskowej;
2. w zakładce „Orzecznictwo, studia, analizy” w dziale „Biuletyny”:
 - a) w „Biuletynie Sądu Najwyższego”, gdzie publikowane są pytania prawne skierowane do Sądu Najwyższego, uchwały oraz niektóre tezowane orzeczenia. Najstarszy dostępny w postaci elektronicznej numer datowany jest na grudeń 1998 r.;
 - b) w „Biuletynie prawa karnego”, którego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn ten dzieli się na następujące działy: orzecznictwo Izby Karnej i Wojskowej SN, orzecznictwo TK dotyczące prawa karnego, legislacja, analizy oraz informacja międzynarodowa. Najstarszy dostępny w postaci elektronicznej numer datowany jest na czerwiec 2005 r.;
 - c) w biuletynie „Przegląd orzecznictwa europejskiego dotyczącego spraw karnych”. Jak sama nazwa wskazuje w biuletynie tym są publikowane najistotniejsze orzeczenia ETS i ETPCz dotyczące spraw karnych. Najstarszy dostępny w postaci elektronicznej numer datowany jest na czerwiec 2006 r.;
3. w bazie SUPREMUS.

Elektroniczną bazą orzeczeń Sądu Najwyższego jest „SUPREMUS” dostępny pod adresem www.pub.sn.pl.

W bazie SUPREMUS dostępny jest jedynie wycinek orzecznictwa Sądu Najwyższego, w przypadku Izby Cywilnej od 2010 r.; Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych – od 1993 r., Izby Karnej – od 2000 r. oraz Izby Wojskowej – od 1999 r.

Orzecznictwo pogrupowane jest według poszczególnych izb. Wyszukiwanie orzeczenia może odbywać się przy wykorzystaniu różnych kryteriów, takich jak „sygnatura”, „data” oraz „sprawozdawca”. Potencjalne parametry stanowią zamkniętą listę, co w znaczący sposób ułatwia uniknięcie ewentualnych literówek.

Można również skorzystać z przeznaczonej do tego celu wyszukiwarki, która umożliwia odnalezienie pożądanego orzeczenia przy wykorzystaniu znaczników, takich jak:

1. „sygnatura” – tu pomocnym może okazać się wykaz repertoriów prowadzonych w Sądzie Najwyższym dostępny na stronie SUPREMUSA;

2. „forma orzeczenia” – wyrok, postanowienie, uchwała, etc.;
3. „sędzia sprawozdawca”;
4. „adres publikacyjny” – pytanie o adres publikacyjny może mieć jedną z postaci:
 - a) czasopismo rok 2000,
 - b) czasopismo rok 1999 numer 12,
 - c) czasopismo rok 1998 numer 13 strony 12-15,

gdzie słowo „rok” można zastąpić skrótem „r.”, słowo „numer” skrótem „nr”, słowo „strona” skrótami „str”, „s” lub słowami kluczowymi „pozycja”/„poz”.

W trakcie wyszukiwania należy dookreślić parametry poprzez wskazanie właściwej izby, a także oznaczyć pożądany „opis wyniku zapytania”.

3.1.2. Orzecznictwo sądów powszechnych

Sądy powszechne obejmują sądy apelacyjne, sądy okręgowe oraz sądy rejonowe. Część sądów apelacyjnych wydaje własne biuletyny, które są również dostępne w postaci elektronicznej (np. Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w Katowicach, w Lublinie, w Szczecinie oraz we Wrocławiu).

Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w postaci dostępnego drogą elektroniczną biuletynu znajduje się na stronie internetowej www.wroclaw.sa.gov.pl/pl/dokumenty/orzecznictwo.

Do rzadkości należą wciąż sytuacje, gdy publikowane jest orzecznictwo sądów niższych instancji.

3.2. Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych (Anna Zalesińska)

Naczelny Sąd Administracyjny sprawuje kontrolę nad funkcjonowaniem działalności administracji publicznej. Kontrola ta obejmuje również orzekanie o zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego i aktów normatywnych terenowych organów administracji rządowej.

Strona internetowa poświęcona Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu znajduje się pod adresem www.nsa.gov.pl.

Witryna internetowa Naczelnego Sądu Administracyjnego zawiera istotne informacje na temat podstaw prawnych funkcjonowania tego organu, procedury załatwiania spraw oraz kosztów postępowania, a także dane teled adresowe. Poszczególne wojewódzkie sądy administracyjne mają swoje samodzielne strony internetowe.

Orzeczenia NSA i WSA reprezentatywne dla całej linii orzeczniczej publikowane są w zbiorze orzecznicy *Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych*.

Elektroniczna baza orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych jest dostępna pod adresem <http://orzeczenia.nsa.gov.pl>.

Udostępniona w Internecie baza orzeczeń służy wyłącznie celom informacyjnym oraz edukacyjnym i nie ma statusu zbioru urzędowego. Znajdujące się w niej orzeczenia są anonimizowane z uwzględnieniem celów wynikających z przepisów chroniących dane osobowe i innych regulacji szczególnych. Centralna Baza Orzeczeń [CBO] jest na bieżąco aktualizowana przyrostowo danymi gromadzonymi w systemie komputerowym NSA i WSA, które nie zostały wykluczone z udostępniania w Internecie oraz dla których utworzono wersję zanonimizowaną orzeczenia. Orzeczenia można znaleźć wpisując odpowiednie wartości w pola tekstowe bądź też wybierając wartości ograniczające z rozwijanych list lub zaznaczając właściwe opcje przy pomocy znaczników. Warunki częściowe wpisane w poszczególne pola formularza łączone są w jeden ogólny warunek tak, że szukane orzeczenia muszą spełniać wszystkie podane częściowe warunki. Jeżeli otrzymamy zbyt wiele wyników wyszukiwania, należy zawęzić obszar poszukiwań poprzez podanie bardziej restrykcyjnego warunku. Analogicznie w przypadku, gdy żadne orzeczenie nie spełnia podanych kryteriów lub otrzymuje zbyt mało wyników można odznaczyć niektóre z podanych warunków.

Etykiety pól formularza są linkami do krótkich pomocy na temat sposobu zadawania warunku w danym polu. Po najechaniu na nie przy kursorze pojawia się pytajnik i po kliknięciu przechodzimy od razu do właściwej zakładki „pomocy”.

Przy niektórych polach formularza są zamieszczone pomocnicze słowniki zawierające wszystkie poprawne wartości odpowiedniego pola, co eliminuje ewentualne błędy w sposobie zapisania, a także gwarantuje, że wskazany wskaźnik występuje w bazie orzeczeń. Istnienie słownika umożliwia nam jednak ręczne wpisanie wartości, pozwalając skonstruować zapytanie uwzględniające kilka wartości ze słownika w pojedynczym zapytaniu. Jeżeli jako warunek zostanie podany więcej niż jeden wyraz, oznacza to, że wszystkie podane wyrazy muszą wystąpić w każdej z nazw, które będą znalezione.

W trakcie wyszukiwania można określić jedno słowo, kilka słów lub całe frazy, które należy jednak oznaczyć cudzysłowem.

*Przykład wyszukiwania przy użyciu **frazy dokładnej**: „podatek dochodowy od osób fizycznych”.*

W przypadku frazy dokładnej system musi wyszukiwać orzeczenia uwzględniając kolejność podanych słów, stąd efektywniejszym wydaje się korzystanie z frazy przybliżonej, którą uzyskuje się poprzez dodanie po zamykającym apostrofie znak ~ (tyldy) oraz liczbę mówiącą ile przedstawień słów w otoczeniu podanych słów frazy jest dopuszczalnych, aby otrzymać podaną frazę.

Przykład wyszukiwania przy użyciu frazy przybliżonej: „podatek dochodowy od osób fizycznych”~5.

System uwzględnia odmianę słów oraz umożliwia posługiwanie się skrótami, pod warunkiem ich uprzedniego zdefiniowania. Należy jednak mieć na uwadze, że ustawienie to stosowane jest w całym formularzu do wszystkich pól, nie ma możliwości wyszukiwania z odmianą w jednym polu i jednocześnie bez odmiany w innym. Jeżeli lista zawiera wiele pozycji, to można ją przejrzeć lub zmienić warunek, tak aby ograniczyć liczbę pozycji.

Wyszukiwarka CBO umożliwia również wykluczanie niektórych słów, jeżeli występują w kontekstach, które pozostają poza obszarem zainteresowań. Eliminacji zbędnych dokumentów możemy dokonywać przez wskazanie, jakie słowa nie powinny wystąpić w szukanych dokumentach i oznaczyć je znakiem minus („-”).

Jeżeli chcemy znaleźć dokumenty, w których alternatywnie występuje jedno z podanych słów lub oba, należy wskazane słowa oddzielić słowem LUB pisanym wielkimi literami.

Centralna Baza Orzeczeń udostępnia następujące informacje o sprawach i orzeczeniach:

- a) sygnatura – składa się z ciągu znaków zawierających w kolejności: numer wydziału, symbol WSA oraz numer kolejnego łamanego przez dwie ostatnie cyfry roku. Nie istnieją dwie sprawy o identycznej sygnaturze. W przypadku, gdy znana jest jedynie część sygnatury, należy posłużyć się znacznikiem „*”, np. dla spraw z WSA we Wrocławiu z 2009 r. prawidłowym oznaczeniem będzie „Wr */09”;
- b) sąd – można wybrać właściwy sąd z rozwijanej listy,
- c) rodzaj orzeczenia – postanowienie, uchwała, bądź też wyrok. W przypadku, gdy brak jest informacji w tej materii, pozostawia się zaznaczony warunek „dowolny”;
- d) symbol sprawy – każda sprawa może zostać przypisana do określonej tematyki, która oznaczana jest przy pomocy trzycyfrowego lub czterocyfrowego symbolu. Jako przykład wskazać można, że „energetyka i atomistyka” oznaczone są symbolem 608, natomiast „odpady” mieszczą się w dziale ochrona środowiska (613) i oznaczone są symbolem 6135. Jeżeli chcemy znaleźć sprawy, których symbol rozpoczyna się od podanych cyfr, należy wykorzystać znak gwiazdki, np. 613* umożliwia wyszukanie wszystkich spraw dotyczących sfery ochrony środowiska.
- e) data wydania orzeczenia – oznacza się ją przy wykorzystaniu specjalnego kalendarza. Można określić dokładną datę lub przedział czasowy,

f) status – specjalne znaczniki pozwalają określić dodatkowe warunki logiczne, które mają spełniać przeszukiwane dokumenty, tj. „orzeczenie prawomocne”, „orzeczenie kończące”, „z tezami”, „z uzasadnieniem”, „ze zdaniem odrębnym”, które oznaczamy przy wykorzystaniu specjalnych znaczników (tak lub nie). W przypadku braku jakiegokolwiek oznaczenia warunek ten nie jest brany pod uwagę w trakcie wyszukiwania.

g) sędziowie (+funkcja) – w polu sędziego możemy podać imię i nazwisko sędziego lub samo nazwisko. Jeżeli chcemy ograniczyć orzeczenia do tych, w których dany sędzia pełnił określoną funkcję, należy ją wybrać z rozwijanej listy.

h) powołane przepisy – określenie przepisu składa się z dwóch części wpisywanych w dwóch osobnych polach, tj. „akt prawny” (identyfikator aktu prawnego) oraz „przepis” (lokalizacja w ramach aktu prawnego). Identyfikator aktu prawnego składa się z następujących części: publikator (Dz.U. lub M.P.), rok wydania, numer wydawnictwa oraz pozycja. Akty prawne można również wyszukiwać przy wykorzystaniu słownika aktów prawnych. Słownik zawiera akty prawne, na które powołują się orzeczenia znajdujące się aktualnie w bazie CBO.

i) hasła tematyczne – można samodzielnie określić hasło lub skorzystać ze zdefiniowanego słownika, np. „bankowe”, „geodezja i kartografia”, etc.

j) rodzaj skarżonego organu – można dokonać wyboru przy pomocy rozwijanej listy,

k) informacje o publikacji w urzędowym zbiorze orzeczeń – należy oznaczyć pole przy słowie „opublikowane”, a następnie wypełnić pole „Rok, nr, poz”,

l) informacje o glosach – znacznik „z glosą” pozwala na ograniczenie wyszukiwania do orzeczeń posiadających glosy, jednakże same glosy nie są w systemie publikowane.

3.3. Orzecznictwo w serwisie internetowym Trybunału Konstytucyjnego (Piotr Rodziewicz)

Trybunał Konstytucyjny wraz z innymi sądami i trybunałami na podstawie art. 173 Konstytucji RP stanowi władzę odrębną od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a mianowicie władzę sądowniczą. Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 188 Konstytucji RP orzeka w sprawach:

1. zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;
2. zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;

3. zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami;
4. zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych;
5. skargi konstytucyjnej.

Ponadto TK rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, a także o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzeniu Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 190 ust. 2 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w powyższych punktach podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski. Do powyższej regulacji nawiązuje ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. I tak, na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 6 oraz art. 10 ust. 1 pkt 4 obowiązku publikacji w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim podlegają orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące aktów normatywnych ogłoszonych w powyższych dziennikach. Ponadto na podstawie art. 10 ust. 2 pkt. 5 i 6 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych ogłasza się w Monitorze Polskim postanowienia Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz powierzeniu Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a także postanowienia w sprawach sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwowymi. Jak stanowi natomiast art. 79 ust. 1 z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 1997 Nr 102, poz. 643 z późn. zm.) wyroki Trybunału Konstytucyjnego podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw z wyjątkiem jednak wyroków Trybunału orzekających niezgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, podlegają one bowiem niezwłocznemu ogłoszeniu w organie publikacyjnym, w którym akt był ogłoszony, a gdy orzeczenie dotyczy aktu nie ogłoszonego w organie publikacyjnym – w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski. Należy zwrócić uwagę na art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Podkreślić zatem należy, że ogłoszenie orzeczenia TK w dzienniku urzędowym wywiera doniosłe skutki prawne i nie ma jedynie charakteru informacyjnego. W związku z tym, że orzeczenia TK podlegają obowiązku publikacji w dziennikach urzędowych, jednym ze sposobów dotarcia do ich treści jest odszukanie odpowiedniego numeru dziennika urzęd-

dowego. W związku z tym w zakresie poszukiwania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego aktualne będą rozważania dotyczące wyszukiwania aktów normatywnych i prawnych prowadzone w rozdziale 8 niniejszego opracowania, dlatego też w tym miejscu kwestie te zostaną pominięte.

Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 81 ustawy o TK wydaje zbiór swoich orzeczeń. „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy” jest jedyną oficjalną publikacją zawierającą orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Powyższy zbiór posiada status oficjalnej publikacji z orzecznictwem Trybunału od 1996 r., natomiast w roku 2002 został on podzielony na dwie serie: A i B. W serii A zamieszczane są wyroki i postanowienia merytoryczne TK, w części B postanowienia TK z etapu wstępnego rozpatrywania skarg konstytucyjnych i wniosków. Zbiór ukazuje się w tradycyjnej wersji papierowej, a także znajduje się w wersji elektronicznej w serwisie internetowym Trybunału Konstytucyjnego pod następującym adresem: http://www.trybunal.gov.pl/wydawn/wyd_TK.htm#Zeszyty. Na witrynę tę można wejść za pośrednictwem strony głównej Trybunału Konstytucyjnego, znajdującej się pod adresem: <http://www.trybunal.gov.pl/>. W tym celu, po wejściu na stronę główną, należy kliknąć na hiperłącze „Baza orzeczeń” znajdujące się w kolumnie z lewej strony ekranu. Następnie na kolejnej stronie należy kliknąć na hiperłącze „Zbiór urzędowy”. Otworzy się wówczas witryna internetowa z Orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego – Zbiór Urzędowy. Na stronie tej znajdują się wydania zbioru z lat 1996–2011. W tabeli z latami i numerami znajdują się hiperłącza odpowiadające poszczególnym wydaniom Zbioru Urzędowego z danego roku, po kliknięciu na nie otworzy się strona z zawartością danego numeru Zbioru Urzędowego. Numery Zbioru Urzędowego od 2002 r. zostały zamieszczone z podziałem na serie, o których była mowa wcześniej w niniejszym opracowaniu. Gdy otworzy się strona z zawartością określonego numeru Zbioru Urzędowego, pod numerem pozycji zbioru zamieszczone będą dane o rodzaju orzeczenia, dacie orzeczenia, kwestii, której ono dotyczy, a także jego sygnatura. Natomiast z prawej strony pozycji zbioru znajdują się dwie ikony, a mianowicie ikona pliku doc i ikona pliku PDF. Po kliknięciu na wskazane ikony otworzy się plik – w zależności od tego na jaką ikonę się kliknie – doc albo PDF z treścią orzeczenia. Wyświetlana w ramach pozycji danego numeru Zbioru Urzędowego sygnatura orzeczenia jest hiperłączem, po kliknięciu którego otworzy się strona z wyżej wskazanymi plikami doc i PDF z treścią orzeczenia, ale także z hiperłączem do pliku w formacie PDF zawierającym dany numer Zbioru Urzędowego w wersji elektronicznej, w którym znajduje się orzeczenie, za pośrednictwem którego dotarliśmy na stronę z tym plikiem.

Zanim przedstawiona zostanie wyszukiwarka służąca do przeszukiwania Bazy Orzeczeń chwilę uwagi należy poświęcić budowie sygnatury sprawy zawisłej przed Try-

bunałem Konstytucyjnym, stanowi ona bowiem jedno z kluczowych kryteriów służących wyszukiwaniu orzeczeń. Sygnatura sprawy Trybunału Konstytucyjnego zbudowana jest w następujący sposób: oznaczenie literowe wskazujące na rodzaj sprawy, numer porządkowy wpływu sprawy łamane przez rok, w którym sprawa wpłynęła. Jeśli chodzi o oznaczenia literowe pozwalają one zorientować się w jakim przedmiocie rozstrzygał sprawę trybunał. Sprawy w TK ewidencjonowane są pod następującymi repetytoriami:

1. sprawy z sygnaturą K – wnioski o stwierdzenie zgodności ustaw lub ratyfikowanych umów międzynarodowych z Konstytucją oraz zgodności ustaw z umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
2. sprawy z sygnaturą Kp – wnioski Prezydenta RP o stwierdzenie zgodności z Konstytucją ustaw przed ich podpisaniem albo umów międzynarodowych przed ich ratyfikacją;
3. sprawy z sygnaturą P – pytania prawne w sprawie zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą;
4. sprawy z sygnaturą Kpt – wnioski dotyczące rozstrzygania sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa;
5. sprawy z sygnaturą Pp – wnioski dotyczące stwierdzenia zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych;
6. sprawy z sygnaturą U – wnioski o stwierdzenie zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami;
7. sprawy z sygnaturą SK – skargi konstytucyjne;
8. sprawy z sygnaturą M – wnioski Marszałka Sejmu: o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta RP oraz powierzeniu Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta RP;
9. sprawy z sygnaturą Tp – pytania prawne podlegające wstępnej kontroli formalnej;
10. sprawy z sygnaturą Ts – rejestrowanie skarg konstytucyjnych podlegających wstępnemu rozpoznaniu;
11. sprawy z sygnaturą Tw – wnioski organów i organizacji, wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji RP podlegające wstępnemu rozpoznaniu;
12. sprawy z sygnaturą Twn – wnioski podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 1 i 2 Konstytucji RP podlegające wstępnej kontroli formalnej;
13. sprawy z sygnaturą S – postanowienia Trybunału sygnalizujące uchybienia lub luki w prawie.

Przykładowe sygnatury:

K 23/11 – sprawa w przedmiocie zbadania zgodności ustawy z Konstytucją;

P 35/11 – pytanie prawne w przedmiocie zgodności aktu normatywnego;

SK 3/11 – sprawa w przedmiocie rozpoznania skargi konstytucyjnej.

Poza wyżej wskazanymi sposobami dostępu do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego można do nich dotrzeć również za pomocą bazy znajdującej się w ramach serwisu internetowego TK pod adresem internetowym: http://www.trybunal.gov.pl/OTK/otk_dpr.asp. Na powyższą witrynę można wejść za pośrednictwem głównej strony internetowej TK znajdującej się pod adresem <http://www.trybunal.gov.pl/>. W tym celu po wejściu na nią należy kliknąć na hiperłącze „Baza orzeczeń” znajdujące się w kolumnie z lewej strony ekranu. Na wyżej wskazanej stronie znajduje się hiperłącze „Zbiór Urzędowy”, po którego kliknięciu otworzy się witryna internetowa z wersją elektroniczną tego zbioru, ale znajdują się tam również hiperłącza umożliwiające przejście do stron, przy pomocy których można uzyskać dostęp do orzeczeń TK. Pierwszym z hiperłączy jest „10 ostatnich orzeczeń TK” jak sama nazwa wskazuje umożliwia ono zapoznanie się z dziesięcioma ostatnio opublikowanymi w bazie orzeczeniami TK. W bazie orzeczeń TK zamieszczane są wyroki oraz inne orzeczenia dopiero po sporządzeniu ich uzasadnień, w związku z powyższym należy pamiętać, że po kliknięciu na to łącze nie otworzy się strona z dziesięcioma ostatnio wydanymi orzeczeniami, ale strona z dziesięcioma ostatnio wprowadzonymi do bazy orzeczeniami. Następne hiperłącze znajdujące się na powyższej stronie to „Układ chronologiczny”. Wybranie tego łącza spowoduje, że otworzy się strona, na której znajduje się przeglądarka umożliwiająca wyszukiwanie w oparciu o następujące kryteria: sygnatura, data wydania (podana zakresowo „od – do”) oraz o adres publikacyjny orzeczenia w Dzienniku Ustaw, Monitorze Polskim lub Zbiorze Urzędowym OTK. Kolejne hiperłącza znajdujące się na powyższej stronie i prowadzące do stron umożliwiających wyszukanie orzeczeń to: „Układ alfabetyczny”, „Wyszukiwanie haseł” oraz „Przeszukiwanie treści orzeczeń”. W przypadku układu alfabetycznego możemy zdefiniować następujące kryteria poszukiwania: literę, na którą ma się zaczynać poszukiwane hasło, z którym powiązane są orzeczenia oraz poziom hasła, czyli, czy hasło główne (ogólne) ma zostać wyświetlone samodzielnie (wybranie opcji 1), czy też z pełną grupą podhaseł (wybranie opcji 5) – istnieje możliwość zdefiniowania poziomu podhaseł od 2 do 5. Po zdefiniowaniu kryterium litery, na jaką ma się rozpoczynać hasło oraz poziomu hasła otwiera się lista wyników z hasłami rozpoczynającymi się na daną literę. Następnie, po wybraniu jednego z haseł z listy wyników i kliknięciu „szukaj”, otworzy się strona z listą orzeczeń, które ze względu na treść są powiązane z danym hasłem.

Przykład:

Wyszukujemy orzeczenia TK dotyczącego „podatków” przy użyciu hiperłącza „układ alfabetyczny”.

1. wejdź na stronę http://www.trybunal.gov.pl/OTK/otk_dpr.asp;
2. wybierz hiperłącze „układ alfabetyczny”;
3. zdefiniuj kryteria: „hasła na literę:” P; „Poziom:” 1;
4. spośród wyników wybierz „Podatek”, a następnie kliknij komendę „szukaj”;
5. wynik wyszukiwania: dwa orzeczenia o sygnaturach: K 32/99, K 46/01;
6. Kliknij na plik doc lub PDF przy sygnaturze K 32/99;
7. Otworzy się plik z treścią powyższego orzeczenia.
8. Hiperłącze „wyszukiwanie haseł” umożliwia wpisanie dowolnej frazy i wyszukiwanie związanego z nią hasła, z którym to powiązane są orzeczenia TK.

Przykład:

Wyszukujemy orzeczenia TK dotyczącego „podatków” przy użyciu hiperłącza „wyszukiwanie haseł”.

1. wejdź na stronę http://www.trybunal.gov.pl/OTK/otk_dpr.asp;
2. wybierz hiperłącze „wyszukiwanie haseł”;
3. wprowadź frazę „podatek” i kliknij „szukaj”;
4. otworzy się lista haseł zawierających frazę „podatek”;
5. wybierz hasło „podatek od towarów i usług” powiązany z hasłem „prawo podatkowe” i kliknij „wykonaj”;
6. otworzy się lista z wynikami wyszukiwania, na której znajdą się trzy orzeczenia, wybierz plik doc. przy sygnaturze orzeczenia SK 22/06;
7. otworzy się plik z treścią orzeczenia w formacie doc.

Hiperłącze „przeszukiwanie treści orzeczeń” pozwala na sformułowanie kryteriów wyszukiwania w postaci frazy bądź fraz, jakie mają zostać wyszukane w treści orzeczeń TK zawartych w bazie. W trakcie wyszukiwania przy użyciu powyższej strony można wprowadzić jedną bądź dwie frazy i tak sformułować kryteria wyszukiwania, aby zostały wyszukane orzeczenia TK, w których pojawia się jedna z fraz bądź obie frazy. Ponadto, można zawęzić kryteria wyszukiwania do oznaczonego roku, w którym zostało wydane orzeczenie, a także rozszerzyć kryteria poszukiwania o orzeczenia dotyczące repetytoriów T, Tp, Ts, Tw i Twn.

Przykład:

Wyszukujemy orzeczenia TK dotyczącego „podatków” przy użyciu hiperłącza „przeszukiwanie treści orzeczeń”.

1. wejdź na stronę http://www.trybunal.gov.pl/OTK/otk_dpr.asp;
2. wybierz hiperłącze „przeszukiwanie treści orzeczeń”;

3. wprowadź frazę „podatek” i kliknij „szukaj”;
4. otworzy się strona z wynikami wyszukiwania. Zgodnie z informacją na niej zawartą zwrot występuje w 160 dokumentach, które zostają wyświetlone jako wyniki wyszukiwania.

Podsumowując, orzeczenia TK można wyszukać w dziennikach urzędowych, w których są one publikowane na podstawie wskazanych wyżej podstaw prawnych, ale także w bazie orzeczeń i Zbiorze Urzędowym Orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w formie elektronicznej, które znajdują się na stronach internetowych w serwisie internetowym Trybunału Konstytucyjnego.

4. Portale internetowe z orzecznictwem unijnych organów sądowych (Piotr Rodziewicz)

Przed rozpoczęciem charakterystyki portali z orzecznictwem sądów unijnych oraz sposobów wyszukiwania orzecznictwa w skrócie zostanie przedstawiona właściwość tych organów, bez znajomości której wyszukiwanie ewentualnych orzeczeń mogłoby być utrudnione. W ramach struktury instytucjonalnej Unii Europejskiej działają trzy organy sądowe, a mianowicie: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (przed wejściem w życie traktatu z Lizbony Trybunał Sprawiedliwości Wspólnoty Europejskiej), Sąd (przed wejściem w życie traktatu z Lizbony Sąd Pierwszej Instancji) oraz Sąd do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej (przed wejściem w życie traktatu z Lizbony Sąd do spraw Służby Publicznej Wspólnoty Europejskiej).

Trybunał w ramach swoich kompetencji udziela odpowiedzi na pytania prejudycjalne sądów i trybunałów państw członkowskich Unii Europejskiej; orzeka w przedmiocie skargi o stwierdzenie uchybienia tym samym sprawuje kontrolę nad wypełnianiem przez państwa członkowskie zobowiązań, które na nich ciążyą na mocy prawa Unii; orzeka w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności aktu prawnego wydanego przez instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną Unii; orzeka w przedmiocie skargi na bezczynność umożliwiającą kontrolę legalności zaniechania działania przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii; rozpatruje odwołania, ograniczone wyłącznie do kwestii prawnych, od wyroków i postanowień Sądu oraz, w drodze wyjątku, może kontrolować orzeczenia Sądu wydane w przedmiocie skargi wniesionej przeciwko orzeczeniu Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej. Trybunał rozpatruje sprawy w pełnym składzie, w składzie wielkiej izby (trzynastu sędziów) albo w izbach złożonych z pięciu lub trzech sędziów.

Sąd rozpatruje następujące sprawy:

1. skarg bezpośrednich, wniesionych przez osoby fizyczne lub prawne przeciwko aktom instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej (któ-

- rych są one adresatami lub które dotyczą ich bezpośrednio i indywidualnie), jak również aktów regulacyjnych (które dotyczą ich bezpośrednio i nie obejmują środków wykonawczych), czy wreszcie przeciwko zaniechaniu działania przez te instytucje, organy i jednostki organizacyjne;
2. skarg wniesionych przez państwa członkowskie przeciwko Komisji;
 3. skarg, wniesionych przez państwa członkowskie przeciwko Radzie, dotyczących aktów z dziedziny pomocy państwa, handlowych środków ochronnych („dumping”) oraz aktów, za pomocą których korzysta ona z uprawnień wykonawczych;
 4. skarg o odszkodowanie za szkody wyrządzone przez instytucje Unii Europejskiej lub ich pracowników;
 5. skarg dotyczących umów zawartych przez Unię Europejską, w których właściwość Sądu została wyraźnie określona;
 6. skarg z zakresu wspólnotowych znaków towarowych;
 7. odwołań, ograniczonych do kwestii prawnych, od orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej
 8. skarg wniesionych przeciwko decyzjom Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin oraz Europejskiej Agencji Chemikaliów⁷.

Sąd rozpatruje sprawy i orzeka w izbach złożonych z pięciu lub trzech sędziów, a w niektórych przypadkach w składzie jednego sędziego. Może on również orzekać w składzie wielkiej izby (trzynastu sędziów) albo w pełnym składzie, jeżeli uzasadnia to stopień zawłości prawnej lub waga sprawy⁸.

Do kompetencji Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej należy rozpatrywanie sporów z zakresu służby publicznej Unii Europejskiej, a więc sporów, które wynikły pomiędzy Unią a jej pracownikami na podstawie art. 270 TFUE. Ponadto sąd ten jest właściwy w sporach między każdym organem lub jednostką organizacyjną a jego lub jej personelem, w których właściwość została przyznana Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej (np. spory między Europolem, Urzędem Harmonizacji w ramach rynku Wewnętrznego OHIM lub Europejskim Bankiem Inwestycyjnym a ich pracownikami)⁹. Sprawy rozpatrywane są w izbach składających się z trzech sędziów.

W zależności od tego, do właściwości którego z powyższych organów sądowych należy dana sprawa, będzie ona miała inny numer. Co do zasady numer sprawy powyższych organów sądowych składa się z oznaczenia literowego wskazującego na organ

⁷ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7033/#compet.

⁸ *Ibidem*.

⁹ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/T5_5230/.

sądowy, który rozpoznaje sprawę, liczby oraz dwóch ostatnich cyfr roku wpływu sprawy. W przypadku orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oznaczenie literowe ma postać litery „C”, w przypadku Sądu oznaczenie literowe to „T”, natomiast oznaczenie literowe Sądu do spraw Służby Publicznej to „F”.

Przykładowe numery spraw (sygnatury):

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej – C – 10/10, C – 180/11, C – 285/11;

Sąd – T – 115/10, T – 206/06, T – 255/11;

Sąd do spraw Służby Publicznej – F – 14/11, F – 55/10, F – 101/10;

Orzeczenia wyżej wskazanych organów sądowych Unii Europejskiej można znaleźć w portalu internetowym EUR-lex (<http://www.eur-lex.europa.eu/>) lub w portalu internetowym Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (<http://curia.europa.eu/>). Właśnie powyższymi portalami będą poświęcone dalsze części niniejszego podrozdziału.

4.1. Orzecznictwo unijnych organów sądowych w portalu EUR-Lex

Serwis internetowy EUR-Lex znajduje się pod adresem internetowym <http://eur-lex.europa.eu/>. Powyższy portal prowadzony jest w 23 językach. W portalu można uzyskać dostęp do aktów normatywnych i prawnych Unii Europejskiej, w tym do orzeczeń sądowych. Dostęp do bazy ma charakter powszechny i jest bezpłatny. Jak wskazano na stronach portalu EUR-Lex baza ta zawiera w sumie 2,8 mln dokumentów, przy czym najstarsze z nich pochodzą z 1951 r.¹⁰ Zawartość bazy jest na bieżąco aktualizowana, co roku powiększa się o około 12 tys. dokumentów¹¹. Baza EUR-Lex była już opisywana powyżej w niniejszym opracowaniu, dlatego też w tym miejscu przedstawione zostanie jedynie wyszukiwanie w powyższej bazie orzeczeń organów sądowych Unii Europejskiej.

Z punktu widzenia wyszukiwania orzeczeń istotne są trzy możliwości ich wyszukiwania. Po pierwsze, wyszukiwanie w Dzienniku Urzędowym UE w oparciu o adres publikacyjny, po drugie, opcja wyszukiwania prostego w oparciu o formularz wyszukiwania i po trzecie, wyszukiwanie zaawansowane w oparciu o formularz wyszukiwania zaawansowanego.

Orzeczenia sądowe publikowane są w serii C Dziennika Urzędowego UE, która to zawiera informacje i zawiadomienia UE, w tym zbiory orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Trybunału Pierwszej Instancji. W celu wyszukania orzeczeń w Dzienniku Urzędowym UE przy użyciu witryny EUR-Lex po wejściu na stronę główną i wybraniu języka, w którym ma być wyświetlana baza, otworzy się strona serwisu. Na niej w kolumnie z lewej strony ekranu należy kliknąć na hiperłącze „Dziennik Urzędowy”.

¹⁰ Zob. <http://eur-lex.europa.eu/pl/tools/about.htm>.

¹¹ *Ibidem*.

Otworzy się wówczas strona z Dziennikiem Urzędowym UE serią L i C. Aby móc wyszukać orzeczenie w oparciu o powyższą część bazy, trzeba dysponować adresem publikacyjnym. W oparciu o dane zawarte w adresie publikacyjnym, takie jak rok wydania, seria, numer oraz strona można dotrzeć do wyszukiwanego orzeczenia. Oprócz wyszukiwania w oparciu o roczniki i numery można skorzystać z opcji „Bezpośredniego dostępu do Dziennika Urzędowego”. Pozwala ona, jak sama nazwa wskazuje, na uzyskanie bezpośredniego dostępu do wybranego numeru dziennika po zdefiniowaniu takich kryteriów przeszukiwania, jak rok wydania dziennika, seria oraz numer dziennika.

Orzeczeń organów sądowych UE można poszukiwać przy użyciu opcji „wyszukiwanie proste”, w ramach której istnieje opcja wyszukania „Orzecznictwa UE”. W tym celu po wejściu na stronę główną bazy EUR-Lex, w kolumnie z lewej strony ekranu należy kliknąć na hiperłącze „wyszukiwanie proste”. Następnie na nowo otwartej stronie należy kliknąć na hiperłącze „Orzecznictwo UE”, które znajduje się w kolumnie „Wyszukiwanie według domeny”. Po kliknięciu na hiperłącze „Orzecznictwo UE” otwiera się witryna internetowa z formularzem wyszukiwania, w którym można zdefiniować: rodzaj orzeczenia i organ sądowy, który je wydał, tym samym zawężając pole wyszukiwania, co może ułatwić późniejsze śledzenie jego wyników. Następnie można zdefiniować jedno z dalszych kryteriów wyszukiwania, a są nimi: słowa, daty lub okresy, rodzaj postępowania, dziedzina, repetytorium orzecznictwa, strony.

Ponadto można wyszukiwać w ramach „Wyszukiwania prostego” przy użyciu numeru CELEX oraz numeru naturalnego. W przypadku numeru naturalnego można zdefiniować jedynie numer sprawy i rok, nie można natomiast zdefiniować oznaczenia literowego sprawy, w związku z czym w wynikach wyszukiwania pokażą się orzeczenia o podanym numerze i roku sprawy bez zawężenia wyszukiwania w odniesieniu do organu sądowego, który je wydał.

4.2. Strona internetowa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Serwis internetowy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej znajduje się pod adresem internetowym <http://curia.europa.eu/>. Powyższy serwis prowadzony jest w 22 językach, w tym w języku polskim. W ramach powyższego serwisu funkcjonuje baza danych z orzecznictwem oraz innymi aktami i dokumentami związanymi ze stosowaniem prawa. Powyższa baza ma charakter bezpłatny i publiczny i jest dostępna w Internecie dla celów informacyjnych. Należy jednak wskazać, że oficjalna ostateczna wersja orzeczeń i dokumentów jest publikowana w „Zbiorze Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji”, w „Zbiorze Orzeczeń – Służba publiczna” lub w „Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej” i publikacje te stanowią jedyną wersję

autentyczną, która ma pierwszeństwo w razie rozbieżności z wersją elektroniczną¹². Baza orzeczeń zawiera pełen tekst wyroków, opinii, opinii rzeczników generalnych oraz postanowień unijnych organów sądowych, wydanych po 17 czerwca 1997 r. i publikowanych w „Zbiorze Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji” lub w „Zbiorze Orzeczeń – Służba publiczna”, a także pełen tekst pewnych orzeczeń niepublikowanych, wydanych po 1 maja 2004 r., streszczenia orzeczeń opublikowanych w „Zbiorze Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji” lub w „Zbiorze Orzeczeń – Służba publiczna”, informacje o orzeczeniach niepublikowanych w pełnej wersji w „Zbiorze Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji”, a także komunikaty w „Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej” dotyczące wniesionych skarg, wydanych orzeczeń lub wykreślenia spraw, publikowane od dnia 1 stycznia 2002 r.

Formularz wyszukiwania bazy z orzecznictwem w ramach serwisu internetowego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej znajduje się pod adresem <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=pl>. W ramach powyższego formularza wyszukiwania można sformułować następujące kryteria wyszukiwania:

1. Organ orzekający (Trybunał Sprawiedliwości, Sąd, Sąd do spraw Służby Publicznej, wszystkie);
2. Dokumenty publikowane w zbiorze orzeczeń lub dokumenty niepublikowane w zbiorze orzeczeń;
3. W ramach dokumentów publikowanych w zbiorze orzeczeń: wyroki, postanowienia, decyzje, opinie, stanowiska, opinie Trybunału, streszczenia, informacje;
4. W ramach dokumentów niepublikowanych w zbiorze orzeczeń: wyroki, postanowienia, decyzje;
5. Komunikaty publikowane w Dzienniku Urzędowym, a w ramach tej kategorii: sprawy wniesione, sprawy zamknięte;
6. Numer sprawy;
7. Data sprawy (zakresowo);
8. Strony;
9. Dziedzina;
10. Słowa w tekście.

Ponadto istnieje możliwość zdefiniowania maksymalnej liczby rezultatów wyszukiwania prowadzonego w oparciu o stronę formularza. Na powyższą stronę z formularzem można wejść również za pośrednictwem strony głównej Trybunału znajdującej się pod adresem: <http://curia.europa.eu/>. W tym celu po wejściu na tę stronę należy po pierwsze dokonać wyboru języka serwisu spośród 22 możliwych, po drugie, gdy otworzy się

¹² Zob. http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_14954/#langues.

nowa strona należy rozwinąć zakładkę „orzecznictwo”, która znajduje się w kolumnie z lewej strony ekranu oraz wybrać hiperłącze „formularz wyszukiwania”, po kliknięciu na to łącze otworzy się strona z formularzem. Uproszczona wersja wyszukiwarki orzeczeń znajduje się również na stronie głównej Trybunału. Po wejściu na nią oraz wybraniu języka serwisu otworzy się strona, na której w centralnym miejscu znajduje się okno „wyszukiwanie orzeczeń”. W oknie tym można zdefiniować takie kryteria wyszukiwania, jak: organ sądowy, którego orzeczenie jest poszukiwane, numer sprawy, oznaczenie stron oraz daty orzeczeń (zakresowo). W przypadku, gdy wyszukiwanie ma się opierać o inne oprócz wyżej wymienionych kryteriów, należy skorzystać z formularza wyszukiwania opisanego wyżej. Można w tym celu skorzystać z hiperłącza znajdującego się zaraz obok komendy „wyszukaj” na stronie głównej, jest to ikona lupy ze znakiem plus, lub można przejść do formularza wyszukiwania w sposób opisany wyżej.

5. Orzecznictwo międzynarodowych organów sądowych (Piotr Rodziewicz)

Do międzynarodowych organów sądowych (trybunałów) można zaliczyć trybunały o charakterze stałym oraz o charakterze doraźnym. W związku z powyższym można również wyróżnić trybunały istniejące i trybunały już nieistniejące. Do międzynarodowych organów sądowych zalicza się: Europejski Trybunał Praw Człowieka z siedzibą w Strasburgu, Międzynarodowy Trybunał Karny z siedzibą w Hadze, Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii z siedzibą w Hadze, Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy, którego organy mieszczą się w Hadze i Aruszy (Tanzania), Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości z siedzibą w Hadze, oraz nieistniejące już organy sądowe: Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu z siedzibą w Tokio, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy w Norymberdze, Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej, którego kompetencje przejął Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości. W niniejszym opracowaniu zostaną przedstawione witryny internetowe z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości.

5.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Europejski Trybunał Praw Człowieka z siedzibą w Strasburgu został powołany na podstawie art. 19 *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* otwartej do podpisu 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284). Jak stanowi powyższy przepis: w celu zapewnienia przestrzegania zobowiązań wynikających dla Wysokich Układających się Stron z Konwencji i jej protokołów tworzy się Europejski Trybunał Praw Człowieka, zwany dalej „Trybunałem”. Trybunał jest właściwy do rozpoznania wszystkich spraw dotyczących interpretacji i stosowania *Konwencji o ochro-*

nie praw człowieka i podstawowych wolności i jej protokołów (jest ich 13), które zostaną mu przedłożone na podstawie artykułów 33, 34, 46 i 47. Zgodnie z powyższymi przepisami, każda strona konwencji może wnieść skargę do Trybunału, jeśli uważa, że inna strona naruszyła postanowienia konwencji lub jej protokołów. Trybunał może przyjmować skargi każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez jedną ze stron praw zawartych w konwencji lub jej protokołach. Ponadto trybunał może, na wniosek Komitetu Ministrów, który jest organem decyzyjnym Rady Europy, wydawać opinie doradcze w kwestiach prawnych dotyczących wykładni konwencji i jej protokołów. Należy podkreślić, że Trybunał nie jest organem Rady Europy, a jedynie ponawia o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Orzecznictwo Trybunału jest publikowane w Internecie w ramach jego serwisu internetowego w bazie „HUDOC”. Zarówno baza z orzecznictwem, jak i serwis internetowy Trybunału prowadzony jest w dwóch językach, a mianowicie w j. angielskim i j. francuskim. Baza ta znajduje się pod adresem internetowym: <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc-en>. Na powyższą stronę można wejść za pośrednictwem strony głównej Trybunału znajdującej się pod adresem <http://www.echr.coe.int/>. W tym też celu po wejściu na stronę główną należy rozwinąć zakładkę „Case Law” – ang. lub „Jurisprudence” – franc. znajdującą się w kolumnie z lewej strony, a następnie rozwinąć zakładkę „Decisions and judgments” – ang. lub „Arrêts et décisions” – franc. i w ostatniej zakładce, która się rozwinie należy kliknąć na hiperłącze „HUDOC database” – ang. lub „Base de données HUDOC” – franc. Gdy otworzy się nowa strona należy kliknąć na hiperłącze „HUDOC” znajdujące się w jej centralnym miejscu otworzy się wówczas strona z bazą orzeczeń, na której znajduje się wyszukiwarka umożliwiająca poszukiwanie orzeczeń. W wyszukiwarce można zdefiniować następujące kryteria w oparciu, o które nastąpi przeszukiwanie: tekst (istnieje możliwość zdefiniowania, w której części orzeczenia żądana fraza ma być wyszukana: cały tekst orzeczenia, procedura, fakty, podsumowanie, uzasadnienie itd.), tytuł sprawy, pozwane państwo, artykuł konwencji, data wydania orzeczenia, sygnatura sprawy, kluczowe słowo.

5.2. Orzecznictwo Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości¹³ jest głównym organem sądowym Organizacji Narodów Zjednoczonych¹⁴, niemniej jednak wszelkie orzeczenia i opinie

¹³ Dalej zwany w niniejszym opracowaniu „MTS”.

¹⁴ Dalej zwana w niniejszym opracowaniu „ONZ”.

doradcze nie są wydawane w imieniu ONZ, ale Trybunału¹⁵. Zgodnie z art. 36 Statutu MTS orzecznictwu Trybunału podlegają wszelkie spory wniesione przez strony, którymi mogą być, co do zasady, tylko państwa strony statutu, oraz wszelkie sprawy wyraźnie wymienione w Karcie Narodów Zjednoczonych albo w obowiązujących traktatach i konwencjach. Informacje o orzecznictwie i sprawach rozstrzygniętych bądź toczących się przed Trybunałem można uzyskać w serwisie internetowym Trybunału. Strona główna MTS znajduje się pod adresem internetowym: <http://www.icj-cij.org/>. Powyższy serwis internetowy prowadzony jest w sześciu oficjalnych językach ONZ, a mianowicie: angielskim, francuskim, arabskim, chińskim, rosyjskim i hiszpańskim, jednak pełna wersja serwisu internetowego dostępna jest jedynie w języku francuskim i angielskim. Baza orzecznictwa i informacje o orzeczeniach znajduje się na stronie internetowej pod adresem <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3>. Na powyższą witrynę internetową można wejść za pośrednictwem strony głównej MTS. W tym celu należy w kolumnie z lewej strony ekranu kliknąć na hiperłącze „Cases” – ang. lub „Affaires” – franc. Strona ta zawiera informacje o toczących się przed MTS sprawach, listę wszystkich spraw, jakie zawisły przed MTS, listę spraw z zakresu procedury doradczej, ponadto znaleźć tu można hiperłącze do strony internetowej z orzeczeniami i opiniami doradczymi.

¹⁵ W. Czapliński, A. Wyrozumsk, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe*, wyd. 2, Warszawa 2004, str. 642.

